

На основу члана 26. став 5. Закона о безбедности хране („Службени гласник РС”, број 41/09),
Министар здравља доноси

ПРАВИЛНИК

о прехранбеним и здравственим изјавама које се наводе на декларацији хране

"Службени гласник РС", бр. 51 од 3. јула 2018, 103 од 26. децембра 2018.

Предмет и подручје примене

Члан 1.

Овим правилником прописују се услови које морају да испуне прехранбене и здравствене изјаве које се наводе на декларацији хране, са циљем осигуравања ефикасног функционисања тржишта, уз истовремено пружање високог нивоа заштите потрошача.

Овај правилник примењује се на прехранбене (у даљем тексту: нутритивна изјава) и здравствене изјаве које се наводе у комерцијалној комуникацији приликом означавања, рекламирања и презентовања хране, намењене:

1) испоруци крајњем потрошачу;

2) снабдевању угоститељских објеката, кантина, болница, дечјих вртића, школа, установа социјалне заштите и других сличних субјеката у пословању храном који храну нуде крајњем потрошачу за директну конзумацију.

У случају хране која није упакована (укључујући свеже производе као што су воће, поврће или хлеб), припремљене за продају крајњем потрошачу или за објекте за масовно услуживање хране где се та храна пакује на месту продаје на захтев купца, или која се пакује са намером непосредне продаје, не примењују се одредбе овог правилника које се односе на:

1) информације о хранљивој вредности хране;

2) посебне услове приликом навођења дозвољене здравствене изјаве којом се указује на важност уравнотежене и разноврсне исхране и здравог начина живота;

3) количину хране и начину њене конзумације који су потребни за добијање корисног ефекта за који се тврди да та храна има.

Трговачки назив, назив бренда производа („робна марка”) или измишљени назив који се користи приликом означавања, рекламирања и презентовања хране, а тумачи се као нутритивна или здравствена изјава, може се користити под условом да се уз такав назив хране наводи и нутритивна или здравствена изјава на коју он упућује у том означавању, рекламирању и презентовању и да је изјава у складу са одредбама овог правилника.

За генеричке називе који се традиционално употребљавају и указују на посебност одређене категорије хране, односно пића, а који би могли имати утицаја на здравље људи, субјекат у пословању храном може тражити изузеће од одредбе прописане чланом 1. став 4. овога правилника. Захтев за изузеће доставља се министарству надлежном за послове здравља (у даљем тексту: Министарство) о чему министар надлежан за послове здравља (у даљем тексту: министар) доноси посебну одлуку на основу мишљења Стручног савета, у складу са законом којим се уређује безбедност хране (у даљем тексту: Закон).

Дефиниције

Члан 2.

За потребе овог правилника:

1) примењују се дефиниције хране, субјекта у пословању храном, стављање на тржиште и крајњег потрошача дефинисане Законом;

2) примењује се дефиниција за додатке исхрани дефинисана прописом којим се уређује област додатака исхрани;

3) примењују се дефиниције за нутритивно декларисање, протеине, угљене хидрате, шећере, масти, засићене масне киселине, мононезасићене масне киселине, полинезасићене масне киселине, влакна и означавање дефинисане прописима којима су уређене области дијететских производа и декларисања, означавања и рекламирања хране;

4) изјава (тврдња) означава било коју поруку или приказ који није обавезан у складу са прописима, укључујући сликовни, графички или симболички приказ у било ком облику којом се изјављује, сугерише или назначава да та храна има одређена својства;

5) хранљиве материје (нутријенти) су протеини, угљени хидрати, масти, влакна, натријум, витамини и минерали као и супстанце које припадају или су компоненте наведених категорија у складу са одредбама прописа којима се уређује област декларисања, означавања и рекламирања хране;

6) друге супстанце јесу све супстанце, осим хранљивих материја, које имају нутритивни (прехранбени) или физиолошки ефекат;

7) нутритивна (прехранбена) изјава је било која изјава којом се изјављује, сугерише или наводи на мишљење да храна има посебна повољна хранљива својства због:

(1) енергетске вредности коју:

- обезбеђује,
- обезбеђује у смањеној односно повећаној количини, или
- не обезбеђује;

(2) хранљивих састојака или других састојака које:

- садржи,
- садржи у смањеној или повећаној количини, или
- не садржи;

8) здравствена изјава је било која изјава којом се изјављује, указује или сугерише да постоји веза између категорије хране, одређене хране или једног од њених састојака и здравља;

9) изјава о смањењу ризика од болести је било која здравствена изјава којом се изјављује, указује или сугерише да конзумирање одређене категорије хране, одређене хране или једног од њених састојака значајно смањује фактор ризика за развој болести код људи.

Општи принципи за све изјаве

Члан 3.

Само нутритивне или здравствене изјаве које су у складу са одредбама овог правилника, могу се употребљавати код означавања, рекламирања и презентовања хране која је стављена на тржиште.

Употреба нутритивних и здравствених изјава не сме:

- 1) бити нетачна, двосмислена или обмањујућа,
- 2) доводити до сумње у безбедност и/или хранљиву вредност остале хране,
- 3) подстицати или толерисати претерану конзумацију одређене хране,
- 4) наводити, сугерисати или указивати да уравнотежена и разноврсна исхрана не може да обезбеди потребне количине хранљивих материја уопштено. Изузетак чини случај хранљивих материја чију довољну количину не може обезбедити избалансирана и разноврсна исхрана, укључујући и услове њихове примене, може се донети узимајући у обзир посебно прописане услове у Републици Србији,
- 5) упућивати речима, сликама, графичким или симболичким приказима (цртежима) на могуће промене у физиолошким функцијама организма које би могле изазвати страх код потрошача.

Услови за употребу нутритивних и здравствених изјава

Члан 4.

За храну или категорију хране за коју су успостављени прехранбени профили допуштено је навођење нутритивних или здравствених изјава само ако је у складу са условима за употребу нутритивних или здравствених изјава с обзиром на успостављене прехранбене профиле.

Прехранбени профили за храну и/или одређене категорије хране утврђују се посебно узимајући у обзир:

1) количине одређених хранљивих материја и осталих супстанци садржаних у храни, као што су масти, засићене масне киселине, трансмасне киселине, шећери и со/ натријум;

2) улогу и важност хране (или категорија хране) и њихов допринос начину исхране становништва уопштено или, ако је то примерено, одређених ризичних група, укључујући и децу;

3) укупан састав хранљивих материја у храни, присуство хранљивих материја које су научно препознате као материје које имају утицаја на здравље.

Прехрамбени профили морају се заснивати на општеприхваћеним научним сазнањима која се односе на повезаност исхране и здравља.

Изузетно од става 1. овог члана, нутритивне изјаве:

1) које се односе на смањену количину масти, засићених масних киселина, транс-масних киселина, шећера и соли/натријума, могу се наводити без упућивања на прехрамбене профиле за специфичне хранљиве материје за које се та изјава наводи, само под условом да су у складу са одредбама овог правилника;

2) које се односе на појединачну хранљиву материју присутну у значајнијој количини у односу на количину одређену прехрамбеним профилем, могу се наводити под условом да се изјава о тој специфичној хранљивој супстанци наводи врло близу, на истој страни и подједнако истакнута као и сама изјава. Та изјава гласи: „Висок удео/садржај ...” (назив хранљиве материје која је присутна у значајнијој количини у односу на количину одређену прехрамбеним профилем).

На пићима која садрже више од 1,2 vol % алкохола не смеју се наводити здравствене изјаве.

На пићима која садрже више од 1,2 vol % алкохола дозвољене су само нутритивне изјаве које се односе на низак удео алкохола или на смањење удела алкохола или на смањење енергетске вредности.

Општи услови

Члан 5.

Употреба нутритивних и здравствених изјава дозвољена је само под следећим условима:

1) ако је опште прихваћеним научним доказима утврђено да присуство, одсуство или смањена количина хранљивих материја или других супстанци у храни или категорији хране има позитиван хранљиви или физиолошки ефекат на организам;

2) ако је хранљива материја или друга супстанца на коју се изјава односи:

(1) присутна у коначном производу у значајној количини како је то дефинисано посебним прописима или, где такви прописи не постоје, у количини која има научно доказан позитиван хранљиви или физиолошки ефекат на организам наведен у изјави;

(2) присутна у смањеној количини или није присутна у коначном производу, што има позитиван хранљиви или физиолошки ефекат на организам, у складу са опште прихваћеним научним доказима;

3) ако је хранљива материја или друга супстанца за коју је наведена изјава, у облику који омогућава њено искоришћавање у организму, тамо где је то применљиво;

4) ако количина производа за коју се разумно може очекивати да ће бити конзумирана обезбеђује значајну количину хранљиве материје или друге супстанце на коју се односи изјава, како је дефинисано посебним прописима, или ако такви прописи не постоје, значајну количину која има научно доказан позитиван хранљиви или физиолошки ефекат на организам;

5) ако су у складу са специфичним условима прописаним у овом правилнику, за сваки поједини случај.

Допуштено је навођење нутритивних и здравствених изјава само ако просечни потрошач може да разуме корисне ефекте наведене у изјави.

Нутритивне и здравствене изјаве односе се на храну припремљену за употребу у складу са упутствима произвођача.

Научна заснованост изјава

Члан 6.

Нутритивне и здравствене изјаве морају бити засноване и поткрепљене општеприхваћеним научним доказима.

Субјекти у пословању храном који наводе нутритивне или здравствене изјаве имају обавезу да оправдају употребу изјаве за одређени производ.

Министарство може тражити од субјекта у пословању храном, који храну са нутритивном и здравственом изјавом ставља на тржиште, да предочи све релевантне податке и документацију којима се доказује усаглашеност са овим правилником.

Информације о хранљивим вредностима хране

Члан 7.

Означавање хранљивих вредности обавезно је за производе за које постоји нутритивна и/или здравствена изјава, уз изузетак генеричког (општег) оглашавања. Информације које треба навести укључују информације о енергетској вредности и количинама масти, засићених масних киселина, угљених хидрата, шећера, протеина и соли. Ако за одређену хранљиву материју (мононезасићене масне киселине, полинезасићене масне киселине, полиоли, скроб, влакна, витамини и минерали који су присутни у значајним количинама) постоји нутритивна и/или здравствена изјава, треба навести количину те хранљиве материје, у складу са одредбама овог правилника и прописа којим се уређује област декларисања, означавања и рекламирања хране.

Количине материја на које се односи нутритивна и/или здравствена изјава, које нису наведене у нутритивној декларацији, морају бити наведене у истом видном пољу са нутритивном декларацијом и на начин утврђен прописом којим се уређује област декларисања, означавања и рекламирања хране. Мерне јединице које се користе за исказивање количине супстанце морају бити примерене свакој појединој супстанци.

Код додатака исхрани (дијететски суплементи), нутритивне информације наводе се у складу са одредбама прописа којим се уређује здравствена исправност дијететских суплемената.

Посебни услови за нутритивне изјаве

Члан 8.

На храни је допуштено навођење искључиво нутритивних изјава из Прилога 1. овог правилника ако испуњавају услове прописане одредбама овог правилника.

Прилог 1. одштампан је уз овај правилник и чини његов саставни део.

Компаративне (упоредне) изјаве

Члан 9.

У складу са посебним прописом којим се уређује начин рекламирања, како би се избегло довођење потрошача у заблуду, може се упоредити само храна из исте категорије, узимајући у обзир асортиман хране те категорије. Може се наводити само разлика у количини хранљивих материја и/или у енергетској вредности, а поређење се односи на исту количину хране.

Компаративним нутритивним изјавама упоређује се састав предметне хране са читавим асортиманом хране из исте те категорије, која нема састав који би јој допустио навођење изјаве, укључујући и храну других робних марки.

Посебни услови за здравствене изјаве

Члан 10.

Здравствене изјаве користе се само ако су у складу са општим принципима за све изјаве и посебним захтевима прописаним за здравствене изјаве и уколико се налазе на Листи одобрених здравствених изјава из Прилога 2. овог правилника који је одштампан уз овај правилник и чини његов саставни део.

Здравствене изјаве које се не налазе на Листи одобрених здравствених изјава, а налазе се у процесу евалуације у Европској унији (изјаве на чекању, енгл. „on hold“ изјаве), разматрају се у складу са процедуром провере усклађености здравствене изјаве на производу са условима прописаним у овом правилнику.

Приликом означавања, презентовања и рекламирања хране, поред навођења здравствене изјаве, наводе се и следеће информације:

- 1) изјава којом се указује на важност уравнотежене и разноврсне исхране и здравог начина живота;
- 2) количина хране и начин њене конзумације који су потребни за добијање корисног ефекта какав се тврди да та храна има;
- 3) тамо где је то применљиво, изјава намењена особама које би требало да избегавају ту храну;
- 4) одговарајуће упозорење за производе за које постоји вероватноћа да представљају опасност за здравље у случају претеране конзумације.

Упућивање на опште, неспецифичне користи хранљиве материје или производа за опште здравље или добробит у вези са здрављем, допуштено је само ако је пропраћено специфичном одобреном здравственом изјавом из Прилога 2. овог правилника.

Листа одобрених здравствених изјава

Члан 11.

У Листи одобрених здравствених изјава наведени су: врста здравствене изјаве, храна или састојак хране, одобрена здравствена изјава, услови за коришћење здравствене изјаве, упозорења везана за здравствену изјаву и референца која упућује на мишљења дата у ЕФСА журналу (енгл. EFSA Journal).

Ограничења употребе одређених здравствених изјава

Члан 12.

Није дозвољена употреба здравствених изјава које:

- 1) сугеришу да би здравље могло бити погоршано ако се не конзумира та храна;
- 2) упућују на брзину губитка телесне масе или колики је губитак телесне масе;
- 3) упућују на препоруке индивидуалних медицинских стручњака, нутрициониста или дијететичара и добровољних здравствених удружења.

Здравствене изјаве изузев оних које се односе на смањење ризика од неке болести и на развој и здравље деце

Члан 13.

Могу се наводити само здравствене изјаве које описују или се односе на:

- 1) деловање неке хранљиве материје или других супстанци на раст, развој и функционисање организма;
- 2) психолошке функције или понашање;
- 3) мршављење или контролисање телесне масе, или смањење осећаја глади, или повећање осећаја ситости, или смањење доступне енергије из исхране, у складу са прописом којим се уређује област здравствене исправности дијететских производа намењених за особе на дијети за мршављење.

Здравствене изјаве из става 1. овог члана могу се наводити уз претходно подношење обавештења Министарству у складу са одредбама Закона:

- 1) ако се заснивају на општеприхваћеним научним доказима;
- 2) ако их просечни потрошач добро разуме.

Поред здравствених изјава из става 1. овог члана могу се користити и здравствене изјаве које су базиране на новоразвијеним научним доказима и садрже укључен захтев за заштиту података.*

Употреба здравствене изјаве из става 3. овог правилника ограничава се на подносиоца захтева за ауторизацијом изјаве на период од пет година од дана ступања на снагу одобрења за коришћење ауторизоване изјаве од стране ЕФСА. Након истека тог периода, ауторизована здравствена изјава може се користити, у складу са условима који се на њу односе, од стране било којег субјекта у пословању који испоручује храну са здравственом изјавом на тржиште.*

Листа одобрених ауторизованих здравствених изјава наведена је у Прилогу 2а који је одштампан уз овај правилник и чини његов саставни део.*

У Листи одобрених ауторизованих здравствених изјава из става 5. овог члана наведени су: врста здравствене изјаве, храна или састојак хране, одобрена здравствена изјава, услови за коришћење здравствене изјаве, упозорења везана за здравствену изјаву, произвођач, односно датум одобрења ауторизоване здравствене изјаве и референца која упућује на мишљења дата у ЕФСА журналу (енгл. EFSA Journal).*

*Службени гласник РС, број 103/2018

Изјаве о смањењу ризика од неке болести и изјаве које се односе на развој и здравље деце

Члан 14.

Изузетно од одредаба прописа којима се уређује област декларисања, обележавања и рекламирања хране, да декларисање мора да се врши на начин којим се храни не приписују особине превенције и лечења болести људи, уз претходно подношење обавештења Министарству у складу са Законом, могу се наводити:

- 1) изјаве о смањењу ризика од неке болести;
- 2) изјаве које се односе на развој и здравље деце.

Уз опште захтеве утврђене овим правилником и посебне услове из става 1. овог члана, при означавању, рекламирању и презентовању хране, мора се навести изјава која наводи да болест, на коју се изјава односи, има већи број фактора ризика, тако да мењање једног од тих фактора ризика може, али и не мора имати користан ефекат.

Поступак пријављивања хране са здравственим изјавама ради уписа у базу података Министарства здравља

Члан 15.

Приликом првог стављања хране са здравственом изјавом на тржиште Републике Србије, осим дијететских производа и додатака исхрани за које је посебним прописом уређена процедура одобравања, субјект у пословању храном о томе обавештава Министарство.

Образац захтева за подношење обавештења Министарству о стављању хране са здравственом изјавом на тржиште Републике Србије дат је у Прилогу 3. који је одштампан уз овај правилник и чини његов саставни део.

Обавештење из става 1. овог члана садржи:

- 1) податке о називу и адреси субјекта у пословању храном који храну са здравственом изјавом ставља на тржиште, а регистрован је у Републици Србији;
- 2) здравствену изјаву из Прилога 2. овог правилника и податке о количини хранљиве или друге материје због које се наводи здравствена изјава (прилог доказ: произвођачка спецификација, извештај о лабораторијском испитивању и сл.);
- 3) текст декларације на српском језику;
- 4) оригиналну амбалажу или идејно решење амбалаже;
- 5) доказ о уплати републичке административне таксе ради уписа у базу података Министарства о пријављеним здравственим изјавама.

6) Копију решења о упису привредног субјекта у пословању храном у Регистар привредних субјеката код Агенције за привредне субјекте.*

Подаци из поднетих обавештења се користе у сврхе ефикасног мониторинга здравствених изјава наведених на храни.

*Службени гласник РС, број 103/2018

Прелазне и завршне одредбе

Члан 16.*

Субјекти у пословању храном, која на декларацији има нутритивне и здравствене изјаве ускладиће своје пословање са одредбама овог правилника најкасније до 31. децембра 2020. године и од 1. јануара 2021. године на тржишту Републике Србије се не смеју наћи прехранбени производи са изјавама које нису усаглашене са одредбама овог правилника.*

Одредба из става 1. овог члана односи се и на субјекте у пословању дијететским производима и додацима исхрани за које је посебним прописом уређена процедура одобравања и уписа у базу података које води Министарство.*

Храна која има трговачки назив или назив бренда производа („робна марка“), који нису усклађени са овим правилником, а који су стављени на тржиште Републике Србије пре 1. јануара 2017. године, може се пласирати на тржиште све до 1. јануара 2024. године, након чега мора бити усклађена са одредбама овог правилника.*

*Службени гласник РС, број 103/2018

Члан 17*.

Овај правилник ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у „Службеном гласнику Републике Србије“.

*Службени гласник РС, број 103/2018

Број 110-00-267/2018-10

У Београду, 18. јуна 2018. године

Министар,

асс. др **Златибор Лончар**, с.р.

ОДРЕДБЕ КОЈЕ НИСУ УНЕТЕ У "ПРЕЧИШЋЕН ТЕКСТ" ПРАВИЛНИКА

Правилник о изменама и допунама Правилника о прехранбеним и здравственим изјавама које се наводе на декларацији хране ("Службени гласник РС", број 103/2018-70)

Члан 8.

Даном ступања на снагу овог правилника престаје да важи члан 30. Правилника о декларисању и означавању упакованих намирница („Службени гласник РС”, бр. 4/04, 12/04 и 48/04) и чл. 13–21. Правилника о здравственој исправности дијететских производа („Службени гласник РС”, бр. 45/10, 27/11, 50/12, 21/15, 75/15 и 7/17).

Члан 9.

Овај правилник ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у „Службеном гласнику Републике Србије”.

Прилози

НАПОМЕНА ИЗДАВАЧА:

Правилником о изменама и допунама Правилника о прехранбеним и здравственим изјавама које се наводе на декларацији хране ("Службени гласник РС", број 103/2018) после Прилога 2 додат је нови Прилог 2а - Здравствене изјаве које су утемељене на научним доказима новијег развоја и које укључују захтев за заштитом власничких података (види члан 6. Правилника - 103/2018-70).

Правилником о изменама и допунама Правилника о прехранбеним и здравственим изјавама које се наводе на декларацији хране ("Службени гласник РС", број 103/2018) замењен је Прилог 3. (види члан 7. Правилника - 103/2018-70).

Прилог 1 - Нутритивне изјаве и услови који се на њих примењују

Прилог 2 - Листа одобрених здравствених исправа

Прилог 2а - Здравствене изјаве које су утемељене на научним доказима новијег развоја и које укључују захтев за заштитом власничких података

Прилог 3 - Образац за подношење обавештења Министарству здравља о производу са здравственом изјавом